

AANGETEKEND

De Tweede Kamer

Bureau Woordvoering Kabinetsformatie

t.a.v. de heer H.D. Tjeenk Willink

Postbus 20018

2500 EA Den Haag

I.v.m. urgentie tevens via email naar griffier@tweedekamer.nl

Rotterdam, 21 april 2021

Betreft: Open brief met analyse kansrijke thema's kabinetsformatie

Geachte heer Tjeenk Willink,

De geloofwaardigheid van onze parlementaire democratie staat op het spel op een moment dat de nood het hoogst is en integriteit binnen het openbaar bestuur optioneel lijkt te zijn in plaats van een randvoorwaarde. Wij hebben diep respect voor de manier waarop u uw huidige taak als informateur uitvoert en leveren als stichting Good Governance Monitor (GoGoMo) graag een bijdrage om te komen tot een weloverwogen keuze.

Het afgelopen jaar hebben verschillende initiatieven opgeroepen om na de coronacrisis bepaalde grote veranderingen (transities) door te voeren op maatschappelijke thema's. Die beweging en de recente Tweede Kamerverkiezingen, vormden voor ons aanleiding om de verkiezingsprogramma's van de grootste politieke partijen naast deze thema's te houden waaruit kan worden afgeleid welke logische combinaties voor de formatie van een kabinet met een breed draagvlak er zijn.

De thema's en waarschijnlijke invloeden komen voort uit onze visie op integriteit, samenhang van maatschappelijke systemen en politiek-bestuurlijke ontwikkeling op weg naar een wereld die voor iedereen werkt. We hebben dit gecombineerd en aangevuld met onderwerpen uit brede transitiebewegingen, o.a. [De Grote Transitie](#) (Our New Economy) en [De TransitieMotor](#) (DRIFT / Erasmus Universiteit).

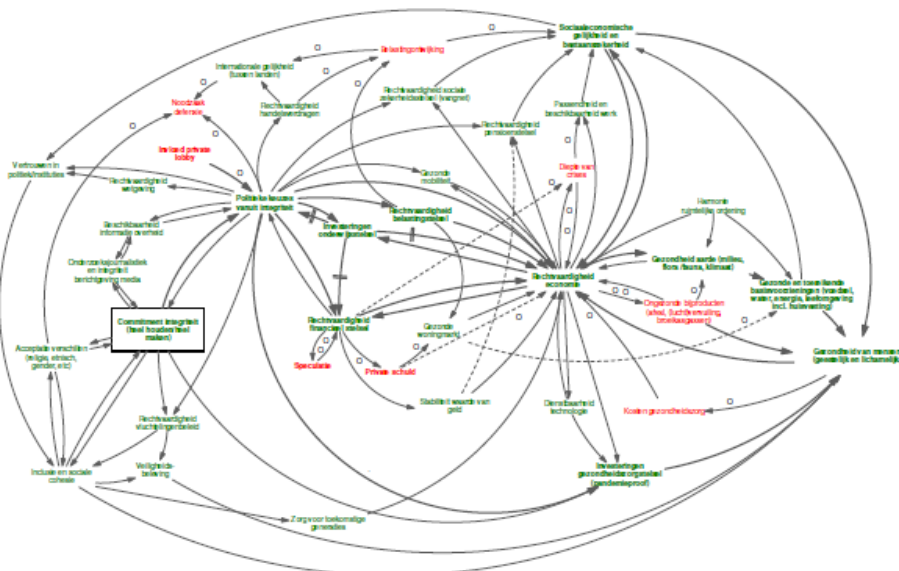
Uit onze analyse blijkt dat **20** van de 39 **thema's realiseerbaar** zijn omdat ze mogen rekenen op breed draagvlak volgens de partijprogramma's. De samenhang van deze thema's hebben wij zichtbaar gemaakt in een causal loop diagram onderaan deze brief. In verband met de overzichtelijkheid geven wij u eerst een korte opsomming. Aan het eind van de brief vindt u de omschrijvingen, de huidige situatie en gewenste situatie. In de bijlage treft u de inhoudelijke analyse aan met de letterlijke tekst uit de diverse partijprogramma's indien aanwezig en een kleurindicatie in welke mate de gewenste situatie is opgenomen.

Omdat dit overzicht moeilijk leesbaar is en gezien de urgentie hebben wij dit bericht ook via email met Excel bijlage verstuurd aan de griffier van de Tweede Kamer.

Thema's (integrale agenda post-coronatransitie) in volgorde van analyse (zie bijlage). De vetgedrukte thema's worden over de volle breedte gedragen.

1. **Rechtvaardigheid belastingstelsel**
2. Investerings onderwijsstelsel
3. Rechtvaardigheid economie
4. Gezondheid aarde (milieu, flora /fauna, klimaat)
5. Investerings gezondheidszorgstelsel (pandemieproof)
6. **Acceptatie verschillen (religie, etnisch, gender, etc)**
7. Inclusie en sociale
8. Veiligheidsbeleving
9. Rechtvaardigheid vluchtelingenbeleid
10. Zorg voor toekomstige generaties
11. Vertrouwen in politiek/instituties
12. Internationale gelijkheid (tussen landen
13. Rechtvaardigheid handelsverdragen
14. Rechtvaardigheid sociale zekerheidsstelsel
15. Gezonde mobiliteit
16. Diepte van crises
17. Ongezonde bijproducten (afval, (lucht)vervuiling, broeikasgassen
18. Kosten gezondheidszorg
19. **Belastingontwijking**
20. Gezonde woningmarkt

Mede in overleg met genoemde transitiebewegingen hebben wij een causal loop diagram gemaakt dat op 1 A4 de samenhang van de thema's en onderlinge afhankelijkheden zichtbaar maakt. Integriteit en zichtbaarheid van samenhang zijn hierbij onze drijfveren.

Op de pagina <https://gogomo.org/samenhang/> kunt u de interactieve versie lezen inclusief toelichting, voorbeeld en samenvatting.

Iedere partij formuleert uiteraard eigen oplossingen. Daarom hebben wij ons bij onze analyse beperkt tot het checken van de **gewenste effecten** van beleid per thema. Wij denken dat u er veel in kunt herkennen.

Thema's (integrale agenda post-coronatransitie) in volgorde van analyse (zie bijlage).

Rechtvaardigheid belastingstelsel Mate waarin het belastingstelsel iedereen proportioneel laat meebetalen (sterkste schouders betalen zwaarste lasten).

Momenteel komt welvaartswinst vooral terecht bij een kleine groep (grote) ondernemingen en vermogenden. Een contrast met besteedbare inkomens, die al decennia nauwelijks zijn gestegen.

Gewenst is dat consistent, op gelijksoortige wijze en proportioneel wordt belast. Idem voor subsidies. Dit stimuleert wat gewenst is/heel maakt/houdt en ontmoedigt wat ongewenst/schadelijk is.

Investerings onderwijsstelsel Mate waarin geld en andere middelen worden gebruikt voor onderwijs.

Momenteel worden bestedingen in het onderwijs vanuit efficiëntie gezien, als kosten in plaats van investeringen, en wordt zo veel mogelijk bezuinigd.

Gewenst zijn zodanige investeringen in het onderwijsstelsel dat de basis wordt ontwikkeld voor een samenleving die voor iedereen werkt en de potentie van ieder individu tot wasdom laat komen.

Rechtvaardigheid economie Mate waarin de economie voor iedereen werkt, in harmonie met de omgeving.

Momenteel zitten er verschillende weeffouten in. Een eenzijdige focus op winstmaximalisatie voor aandeelhouders leidt tot het afwentelen van risico's en kosten (in plaats van doorberekenen in prijzen). (Te) euforische tijden en (diepe) crises volgen elkaar op.

Gewenst is een rechtvaardige stabiele economie die voor iedereen werkt, in harmonie met de (natuurlijke) omgeving en waar de prijzen kloppen met de werkelijke (indirecte) kosten en risico's.

Gezondheid aarde (milieu, flora /fauna, klimaat) Mate van gezondheid van milieu, flora, fauna en klimaat.

Momenteel is er een ongebreidelde groei van het exploiteren van de aarde op een schaal die het regeneratievermogen van de aarde overstijgt. Hieronder ligt een onbewustzijn van interconnectiviteit (dat alles met alles verbonden is) en onbewustzijn van interdependentie (de onderlinge afhankelijkheden).

Gewenst is dat we in ons individueel en collectief handelen rekening houden met de integriteit van de aarde. De gezondheid hiervan is bepalend voor de gezondheid van alles wat leeft, inclusief wijzelf en toekomstige generaties.

Investerings gezondheidszorgstelsel (pandemieproof) Mate waarin geld en andere middelen besteed worden aan een gezondheidszorg.

Momenteel worden bestedingen in de gezondheidszorg gezien als kosten in plaats van investeringen, en wordt zo veel mogelijk bezuinigd. Het stelsel blijkt niet pandemieproof.

Gewenst zijn zodanige investeringen in het gezondheidszorgstelsel dat de basis wordt ontwikkeld voor een samenleving waarin ieder individu wordt gestimuleerd en ondersteund om gezond te blijven of (weer) gezond te worden.

Acceptatie verschillen (religie, etnisch, gender, etc) Mate waarin verschillen in geloofsovertuiging, afkomst, gender, huidskleur, etc., worden geaccepteerd.

Momenteel is er impliciet en expliciet discriminatie, ondanks dat de grondwet dit verbiedt.

Gewenst is dat ieder individu door ieder ander wordt beoordeeld op basis van (effecten van) gedrag en niet op basis van zijn of haar identiteit, persoonlijke kenmerken of voorkeuren. Schadelijk gedrag is te allen tijde reden tot interventie/compensatie.

Inclusie en sociale cohesie Mate van samenhang en verbondenheid in de samenleving, waarin ieder individu binnen zijn of haar vermogen kan meedoen en het gevoel heeft erbij te horen.

Momenteel worden groepen mensen buitengesloten. Dit bemoeilijkt het opbouwen van een zo zelfstandig mogelijk bestaan in harmonie met andere mensen/groepen.

Gewenst is de randvoorwaarden te creëren waaronder ieder zo zelfstandig en volwaardig mogelijk kan leven en naar vermogen bij kan dragen.

Veiligheidsbeleving Mate waarin mensen zich veilig voelen.

Momenteel voelt een deel van onze samenleving zich bedreigd door incidenten (of de beeldvorming daarover) en andere ontwikkelingen waardoor hun belang geschaad wordt (of in potentie geschaad kan worden).

Gewenst is dat iedereen zich veilig voelt door rechtvaardige, gelijke behandeling en niemand de noodzaak voelt anderen te bedreigen/benadelen om in eigen (basis)behoeften te voorzien.

Rechtvaardigheid vluchtelingenbeleid Mate waarin het vluchtelingenbeleid wordt ervaren als rechtvaardig wat betreft het belang van de vluchtelingen en reeds aanwezige inwoners.

Momenteel worden vluchtelingen door sommige inwoners gezien als bedreiging van de eigen belangen, vooral wanneer het lijkt dat vluchtelingen bevoordeeld worden ten opzichte van hen. Beleid is defensief en procedures duren te lang.

Gewenst is een vluchtelingenbeleid in harmonie met de omgeving die hen opvangt, met een proactieve houding over opvang en snelle uitslag over toelating.

Zorg voor toekomstige generaties Mate waarin overheidsbeleid rekening houdt met de impact op (de belangen van) toekomstige generaties.

Momenteel is beleid vooral gericht op de korte termijn. Het houdt te weinig rekening met langetermijneffecten van keuzes.

Gewenst is beleid ook af te stemmen op het belang van toekomstige generaties.

Vertrouwen in politiek/instituties Mate waarin burgers vertrouwen hebben in politiek en instituties.

Momenteel is het vertrouwen van burgers in politiek en instituties laag. Zij hebben het gevoel dat er te weinig oog is voor hun belangen (en wel voor belangen van anderen).

Gewenst is dat het trackrecord van overheid en politici vertrouwen geeft in oprechte en integere afweging van belangen.

Internationale gelijkheid (tussen landen) Mate waarin landen gelijkwaardig met elkaar en met elkaars belangen omgaan zodat het beleid van de een de belangen van de ander niet schaadt.

Momenteel benadeelt Nederland als (winst)belastingparadijs de belangen van andere landen.

Gewenst is dat landen elkaar behandelen zoals ze zelf behandeld willen worden.

Rechtvaardigheid handelsverdragen Mate waarin handelsverdragen de belangen van mens, milieu en maatschappij beschermen en bevorderen.

Momenteel beschermen handelsverdragen de belangen van private partijen en is compensatie voor schending afdwingbaar via speciale zakenrechtbanken buiten nationale rechtbanken om.

Gewenst is dat handelsverdragen de belangen van mens, milieu en maatschappij beschermen en bevorderen en compensatie eisen van private partijen die schade veroorzaken zonder speciale rechtbank.

Rechtvaardigheid sociale zekerheidsstelsel Mate waarin het sociale zekerheidsstelsel voor iedereen die dat nodig heeft een rechtvaardig vangnet biedt.

Momenteel is het stelsel niet voor iedereen in evenredige mate toegankelijk en is de controle erop excessief (en kostbaar).

Gewenst is een stelsel dat iedereen die dat nodig heeft ondersteuning biedt om er weer bovenop te komen en naar draagkracht mee te doen in de samenleving.

Gezonde mobiliteit Mate waarin mobiliteit ten dienste staat van de mens en milieu.

Momenteel zijn er veel vormen van mobiliteit (financieel) aantrekkelijk, die schade veroorzaken aan mens en milieu.

Gewenst is voor mensen aantrekkelijke mobiliteit die het milieu heel houdt.

Diepte van crises Mate waarin financieel/economische crises schadelijke gevolgen hebben.

Momenteel wordt een diepe crisis gevolgd door een nog diepere. Hoe dieper een crisis, hoe langer de herstelperiode, en hoe pijnlijker de effecten in brede zin.

Gewenst zijn (zo weinig mogelijk) financieel/economische crises van beperkte diepte en omvang.

Ongezonde bijproducten (afval, (lucht)vervuiling, broeikasgassen) Mate waarin ongezonde bijproducten (afval, luchtvervuiling, broeikasgassen) ontstaan als gevolg van economische activiteit.

Momenteel wordt landelijk beleid voorbereid (Omgevingswet) dat de criteria voor schadelijke bijproducten deels aan de lokale invulling overlaat.

Gewenst zijn strikte en zo laag mogelijke grenzen voor ongezonde bijproducten, vanwege het schadelijk effect op de leefomgeving.

Kosten gezondheidszorg De totale kosten van gezondheidszorg.

Momenteel is er sprake van explosief stijgende vraag naar zorg, een ontwikkeling die zich naar verwachting zal voortzetten (o.a. vanwege demografische ontwikkelingen). De kosten van medicijnen en behandelingen zijn door invoering van marktwerking flink hoger geworden.

Gewenst is de oorzaken van de stijgende vraag en kosten van zorg weg te nemen. En voldoende kwaliteit te borgen.

Belastingontwijking Mate waarin (multinationale) ondernemingen de gelegenheid krijgen om belasting te ontwijken.

Momenteel maken (multinationale) ondernemingen gebruik van mazen in de wet om (winst)belasting te ontwijken.

Gewenst is deze belastingontwijking effectief te bestrijden.

Gezonde woningmarkt Mate waarin de woningmarkt voorziet in passende woonruimte voor iedereen.

Momenteel zijn er problemen aan de aanbodkant, vooral van goedkope koopwoningen en vrije sector huurwoningen (maar ook in de sociale huursector). Door stijgende prijzen van koopwoningen (en navenante huren), kunnen steeds grotere groepen hun woonwensen niet realiseren.

Gewenst is een balans tussen vraag en aanbod van huur- en koopwoningen, zodat een passende en betaalbare woning voor iedereen beschikbaar is.

Indien gewenst zijn wij beschikbaar voor een toelichting. Persoonlijk op gepaste afstand of online.

Uw reactie zien wij gaarne tegemoet.

Leo Sonneveld MBA

Voorzitter

leo@gogomo.org 06 2631 44006

Nico Scheepers

Bestuurslid

nico@gogomo.org 06 1519 1000

Stichting Good Governance Monitor (GoGoMo)

's-Lands Werf 148

3063GD Rotterdam